

Blijven of weggaan

Linda Polman

Aanvallen op buitenwijken van Damascus: eind augustus sprak *Secretary of State* John Kerry er Amerikaanse Congresleden over toe. Hij probeerde daarbij slinks om Artsen zonder Grenzen (AzG/MSF) medeplichtig te maken aan zijn politieke en militaire agenda door te beweren dat 'AzG-medewerkers ter plekke' geconstateerd hadden dat er chemische wapens waren gebruikt en dat dus militair moest worden ingegrepen.

In mei deelde John Kerry nog warme complimentjes uit aan Amerikaanse diplomaten die zich inspanden voor de democratie in Kyrzachstan. Dat land bestaat niet, maar *who cares?* Echter, in een speech waar mensenlevens van afhangen, zoals een die is bedoeld om het Congres te bewegen een land te bombarderen, hoop je toch dat zo'n man de feiten op een rijtje heeft. Maar nee. Dat AzG 'ter plekke' is, is niet waar. Dat had Kerry kunnen lezen op de AzG-website: 'Due to significant security risks, MSF staff members have not been able to access the facilities.' AzG bevoorraadt slechts ziekenhuizen ter plekke en medewerkers van die ziekenhuizen zeggen 3600 patiënten met neurotoxische symptomen te hebben gezien. Maar: 'MSF can neither scientifically confirm the cause of these symptoms nor establish who is responsible for the attack.' Kerry probeerde AzG te 'misbruiken als substituuut voor onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of als rechtvaardiging voor militair ingrijpen' en daar bedankt de organisatie voor.

Anderhalve week eerder moest AzG ook al tegen misbruik in het geweer komen. De organisatie staakte al haar werk in Somalië en dat terwijl de internationale gemeenschap net opgetogen rapporten had doen verschijnen dat er eindelijk weer een stabiele regering zat en het met de veiligheid de goede kant opging. De ervaring van AzG is anders. De artsen konden hun werk sowieso al niet doen zonder de betaalde bescherming van gewapende militieën, maar de aanvallen werden desondanks frequenter. Zestien medewerkers werden vermoord, twee ontvoerd en het aantal bedreigingen en berovingen was ontelbaar. De laatste druppel kwam recent: er

waren weer twee collega's vermoord. De dader, in december vorig jaar tot dertig jaar gevangenisstraf veroordeeld, liep na drie maanden alweer vrij rond. Het laatste sprankje hoop doofde daarmee. 'De partijen met wie we minimale veiligheid hadden uitonderhandeld, tolereerden de aanvallen en steunden ze soms. Niemand is opgestaan om te zeggen dat het onacceptabel is om artsen en verplegers te bedreigen, ontvoeren en vermoorden,' aldus AzG.

De organisatie zegt er nadrukkelijk bij dat ze met 'partijen in Somalië' niet alleen al-Shabaab bedoelt en ook niet alleen de Somalische regering in Mogadishu, die zich onverschillig over de moorden toonde door de dader vrij te laten. AzG bedoelt iederéén. Van geen enkele partij op welk niveau dan ook verwachten ze nog bescherming: niet van gewapende groepen, niet van clanoudsten en districtsautoriteiten en niet van de *Federal Somali Government*.

De 'gretigheid' waarmee humanitaire hulp wordt misbruikt en gemanipuleerd werd onmiddellijk na de aankondiging van vertrek opnieuw gedemonstreerd. Binnen een dag bestormden lokale al-Shabaab-vertegenwoordigers twee AzG-zikenhuizen. Ze verjoegen patiënten en namen apparatuur en voorraden in beslag. De woordvoerder van de Somalische president was er als de kippen bij om rond te toeteren dat 'het MSF-besluit precies is wat al-Shabaab en al-Qaida willen' en of AzG het besluit maar even wilde herzien om met het volk samen te werken. Tegen al-Shabaab dus. Daar past de organisatie voor: 'De Somalische regering probeert wederom ons een politieke en militaire agenda op te dringen.'

Somalië verlaten is 'een van de pijnlijkste besluiten in onze geschiedenis,' zegt AzG. De artsen behandelden circa vijftigduizend mensen per maand, tweeduizend per dag. Vooralsnog neemt niemand ze over.

'Het is een onmogelijke discussie voor een humanitaire organisatie: hoeveel dode medewerkers zijn acceptabel?', zegt AzG-hoofd Arjen Hehenkamp. Maar AzG opent met het vertrekbesluit die discussie tóch. De vraag is of en welke organisatie(s) aan de gesprekstafel gaan aanschuiven. ■